

Mihai DUNEA

Cauzele de agravare în dreptul penal român

Analiza unor aspecte și probleme speciale

Editura

Hamangiu

CUPRINS

INTRODUCERE. GENERALITĂȚI privind cauzele de agravare a răspunderii penale în dreptul penal român. CLASIFICĂRI ale cauzelor de agravare și OPTIUNI aflate la dispoziția legiuitorului penal pentru exprimarea tendințelor de factură agravantă apte de configurare în cadrul politicii penale	1
1.1. Considerații introductive	1
1.2. Privire de ansamblu asupra opțiunilor normative de agravare aflate la dispoziția legiuitorului penal	5
1.3. Clasificări ale cauzelor de agravare (în dreptul penal român)	8

PARTEA I. Unele aspecte/probleme privind CAUZELE GENERALE DE AGRAVARE a răspunderii penale	13

Capitolul I. Generalități și aspecte panoramice privind cauzele generale de agravare a răspunderii penale	13
2.1. Aspecte introductive	13
2.2. Clasificarea în circumstanțe și stări	15
2.3. Indicarea circumstanțelor generale agravante	15
2.4. Indicarea stărilor generale de agravare	16
2.5. Discuții despre eventuale alte instituții/cauze generale (sui generis) de agravare	22
2.6. Referire generică la raportul dintre cauzele generale de agravare a răspunderii penale (reglementate <i>de lege lata</i>) și semnificația sintagmei „pedeapsă prevăzută de lege”	22

Capitolul al II-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind circumstanțele agravante generale	25
<i>Secțiunea 1. Aspecte comune circumstanțelor agravante/generalități în materia circumstanțelor agravante (3.1.-3.10.)</i>	<i>25</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind fiecare în parte dintre circumstanțele agravante generale (4.1.-4.33.)</i>	<i>42</i>
§1. Săvârșirea faptei de către trei sau mai multe persoane împreună [art. 77 lit. a) C. pen.]	43
§2. Săvârșirea infracțiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante [art. 77 lit. b) C. pen.]	48
§3. Săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri [art. 77 lit. c) C. pen.]	49
§4. Săvârșirea infracțiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor [art. 77 lit. d) C. pen.]	51

§5. Săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze [art. 77 lit. e) C. pen.]	53
§6. Săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii [art. 77 lit. f) C. pen.]	56
§7. Săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de o calamitate, de starea de asediu sau de starea de urgență [art. 77 lit. g) C. pen.]	60
§8. Săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte [art. 77 lit. h) C. pen.]	64
Capitolul al III-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind starea generală de agravare reprezentată de infracțiunea (comisă în mod) continuat(ă)	69
<i>Secțiunea 1. Generalități în materia infracțiunii continuate (5.1.-5.9.)</i>	69
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind infracțiunea continuată (6.1.-6.6.)</i>	78
Capitolul al IV-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind starea generală de agravare reprezentată de concursul de infracțiuni	98
<i>Secțiunea 1. Generalități în materia concursului de infracțiuni (7.1.-7.8.)</i>	98
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind concursul de infracțiuni (8.1.-8.15.)</i>	109
Capitolul al V-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind starea generală de agravare reprezentată de recidivă	152
<i>Secțiunea 1. Generalități în materia recidivei (9.1.-9.11.)</i>	152
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind recidiva (10.1.-10.18.)</i>	185
Capitolul al VI-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind starea generală de agravare reprezentată de pluralitatea intermediară de infracțiuni	222
<i>Secțiunea 1. Generalități în materia pluralității intermediare de infracțiuni (11.1.-11.10.)</i>	222
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind pluralitatea intermediară de infracțiuni (12.1.-12.14.)</i>	241

Capitolul al VII-lea. Unele aspecte și probleme speciale privind starea generală de agravare reprezentată de săvârșirea infracțiunii în vederea obținerii unui folos patrimonial	268
<i>Secțiunea 1. Generalități în materia instituției agravante a săvârșirii infracțiunii în vederea obținerii unui folos patrimonial (13.1.-13.10.)</i>	268
<i>Secțiunea a 2-a. Analiza anumitor aspecte/probleme speciale privind instituția agravantă a săvârșirii infracțiunii în vederea obținerii unui folos patrimonial (14.1.-14.9.)</i>	283
PARTEA A II-A. Unele aspecte/probleme privind CAUZELE SPECIALE DE AGRAVARE a răspunderii penale	299
Capitolul I. Generalități privind modalitățile de tehnică legislativă aflate la dispoziția legiuitorului pentru reglementarea prin norme penale speciale a tendințelor de factură agravantă emergente în procesul normativ (15.1.-15.6.)	299
Capitolul al II-lea. Radiografia unor instituții juridico-penale potențial influențate de determinarea unei anumite naturi juridice a unei norme speciale de drept penal cu încărcătură de tip agravant (16.1.-16.13.)	307
Capitolul al III-lea. Panoramarea stadiului național legislativ și doctrinar actual în domeniul modalităților de agravare a răspunderii juridico-penale (mai ales prin intermediul normelor de drept penal special) (17.1.-17.9.)	318
Capitolul al IV-lea. Conceptualizarea unor delimitări substanțiale între concepte teoretice diferite implicând o finalitate agravantă comună la nivelul normelor penale speciale (18.1.-18.26.)	332
Capitolul al V-lea. Importanța efectuării unei corecte corelații între determinarea naturii juridice a unei norme de incriminare – ca reprezentând (după caz) o formă agravată a unei alte infracțiuni, o incriminare (complexă) autonomă ori o cauză de agravare a răspunderii penale – și semnificația expresiei „pedeapsă prevăzută de lege”, în accepțiunea expres indicată de dispozițiile cuprinse la art. 187 C. pen. (19.1.-19.6.)	357
Capitolul al VI-lea. Bune practici în domeniul analizat și propuneri de optimizare (20.1.-20.9.)	365
CONCLUZII	381
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	387